

במוקד:

סיכונים הומניטריים צפויים

2. סכנת התמוטטות

עצירת כספי התרומות ואי העברת כספי מס ערך מוסף הנגבים על ידי ישראל לרשות הפלסטינית, יביאו ליצירת גרעון במאזן התשלומים של הרשות. לדבר זה תהיינה השלכות מיידיות על יכולתה של הרשות לשלם משכורות לעובדיה, לספק שירותים ולהבטיח את הבטחון הצבורי.

לרשות הפלסטינית יש שלוש מקורות מימון עיקריים. בשנת 2005 מקורות אלה כללו:

1. הכנסות ממסים שנגבו על ידי ישראל והעברו לרשות - סכום שנאמד בכ - 65 מיליון USD בחודש.
2. תמיכה ישירה בתקציב הרשות על ידי הקהיליה הבינלאומית - סכום הנאמד בכ - 34 מיליון USD בחודש.
3. תקבולים עצמיים - סכום הנאמד בכ - 35 מיליון USD בחודש.

י. התדרדרות השירותים הבסיסיים אם יפסק תשלום המשכורות לעובדי הרשות

הרשות הפלסטינית מעסיקה בערך 152,000 עובדים. מתוכם לפחות 11,000 מועסקים בתחום הבריאות, 39,000 בתחום החינוך ו 73,000 מועסקים על ידי כוחות הבטחון.

אי תשלום משכורתיהם של עובדים אלה יכולה להיות בעלת משמעות רבה:

עובדי חינוך ובריאות עלולים להתחיל לגבות תשלום עבור שירותיהם. הפרטה בלתי פורמאלית זאת עלולה להדיר את השכבות החלשות והפגיעות ביותר מקבלת שירותים חיוניים ולעודד כלכלה לא פורמלית שבה איכות השירות לא תהיה תחת פיקוח ובקרה.

השגרה הבית ספרית עלולה להסדק והדבר עלול להתבטא בצמצום שעות הלימוד ובעלייה של מספר התלמידים לכיתה. המורל של המורים עלול להפגע, איכות החינוך תרד, והנשייה מבית הספר תגבר.

אין אפשרות להעביר את נטל האחריות לשירותי הבריאות לידי האו"ם או לידי אירגונים לא ממשלתיים. משרד הבריאות הפלסטיני הנו הסוכנות העיקרית האחראית לאספקה ולתאום מכלול שירותי הבריאות. המשרד מספק לאוכלוסייה הפלסטינית קשת רחבה של שירותי בריאות (רפואה ראשונית, רפואה מונעת, רפואה שקומית וחינוך לבריאות). למשל, תוכנית החיסונים הלאומית נסמכת על שירותי הרפואה הראשונית של משרד הבריאות הפלסטיני.

קרוב למחצית תקציב משרד הבריאות הפלסטיני ממומן על ידי גורמי סיוע בינלאומיים. הפסקת מימון זה עלולה לפגוע אנושות באפשרות לספק שירותי בריאות ורפואה מונעת, לרבות המשך תוכנית החיסונים ותוכניות הטיפול באם וילד. ב - 7 בינואר, כתוצאה ממחסור חמור במלאים, משרד הבריאות הפלסטיני השיק פנייה לגיוס תרומה חודשית בגובה 4.5 מיליון USD לכיסוי הוצאות שוטפות עבור תרופות ואספקת ציוד מתכלה וציוד דיאגנוסטי.

רמת התחזוקה השוטפת של רשתות החשמל והמים עלולה להתדרדר. איכות המים תרד עוד יותר. קריסת מערכות איסוף

סוכנויות מטעם או"ם¹ נטלו על עצמן לאחרונה לערוך ניתוח של המצב ההומניטרי בשטחים הכבושים. עידכון זה מסקר את ממצאיהן.

1. מגמות מיידיות

מאז הבחירות הפלסטיניות, מסתמנת התדרדרות חריפה במצב ההומניטרי בקרב הפלסטינים בשטחים הכבושים וזאת כתוצאה מהחמרת הצעדים הבטחוניים מצד ישראל.

- **מעבר קרני** בין ישראל ורצועת עזה - נקודת המעבר העיקרית לאספקה הומניטרית אל תוך ומחוץ לרצועת עזה - **היה סגור במשך 21 יום** - מ 15 בינואר ועד 5 בפברואר, והדבר גרם לאובדן הכנסות המוערך בכ **10.5 מיליון USD**².
- הצבא הכריז כי הוא סגר את מעבר קרני בשל איזמים בטחוניים ומפאת החשש להתפשטות מחלת שפעת העופות.
- ב 26 בפברואר נודע כי כל טחנות הקמח ברצועת עזה עומדות לחדול מפעולתן בשל מחסור במלאי החיטה, בעיקבות סגירת מעבר קרני.
- מחיר הסוכר עלה ב 25% מאז סגירת מעבר קרני. המלאי הקיים מספיק לארבעה ימים³.
- בחודש שאחרי הבחירות **עלה מספר הנפגעים הפלסטינים ב 93%** בהשוואה לחודש שלפני הבחירות (לפחות 34 הרוגים בהוואה ל 15). מספר הנפגעים הישראליים נשאר כשהיה (הרוג אחד לפני הבחירות והרוג אחד אחרי הבחירות).
- בין 23 - 19 בפברואר ערך צה"ל ארבע פשיטות לתוך שלושה ריכוזי אוכלוסייה פלסטינית בשכם (במחנה הפליטים בלטה ובעיר העתיקה וכן בכפר קליל). שמונה פלסטינים נהרגו בפשיטות אלה (לרבות שלושה נערים בני 17) ו 32 בני אדם נפצעו.
- במהלך 4 השבועות האחרונים נורו לעבר ישראל בערך שש רקטות קסאם ליום. ישראל הפגיזה את צפון ומזרח רצועת עזה בכ 23 - 20 פגזי תותחים ליום.
- בחודש פברואר עמד מספר הילדים בבתי המעצר הישראליים על 360 והדבר מהווה עליה של 13% לעומת חודש ינואר. הממוצע במהלך 2005 עמד על 300.
- מספר המבנים שנהרסו עלה באופן חד מאז הבחירות - מאז ה 25 בינואר נהרסו **48 מבנים** בעילה של העדר רשיון בנייה.
- אובחנה עליה בשעור של **25% במספר המכשולים הפיזיים** (471) החוסמים את התנועה הפלסטינית, בהשוואה ל 376 מכשולים מסוגים שונים שנמנו בחודש אוגוסט 2005.
- מכשולים אלה כוללים תלי עפר, מחסומים מאוישים וחסימות דרך, אשר לדברי הצבא הישראלי הונחו במטרה להגן על אזרחי ישראל.
- נכרת האצת התוכנית הישראלית להפרדת רשת הכבישים הישראלית והפלסטינית בתוככי הגדה המערבית. התנועה הפלסטינית מוסטת באמצעות שילוב של מכשולים פיזיים, אישורי תנועה וחסימות דרך הרחק מכבישי הגדה המערבית המותרים לישראלים בלבד. סדרות של מנהרות וגשרים מפרידות בין התנועה הפלסטינית והישראלית ומכוונות את תנועת הפלסטינים לכבישים חליפיים העוקפים את שטחי C הנשלטים על ידי ישראל ואת הכבישים המוגבלים והמותרים לישראלים בלבד.
- למכשולים חדשים אלה יש השלכות הומניטריות ניכרות באשר הן מגבילות את גישת הפלסטינים לאדמות, לשווקים ולשירותים ואף מכבידות על קיום קשרים חברתיים.

(יותר משליש האוכלוסייה) מקבלים סיוע-מזון על מנת להשלים לפחות חלק מצריכת המזון היומית שלהם.

לפני האינתיפאדה, משכורת מטעם הרשות נחשבה לאחת המשכורות הנמוכות ביותר בשוק העבודה הפלסטיני ואולם כעת היא נחשבת לגבוהה יחסית. המשמעות של קביעות וסדירות ההכנסה ממשכורת מטעם הרשות היא שמשפחות של עובדי רשות נהנו עד כה מאשראי בנקאי. בנקים אף נהגו לבקש שעובד רשות יערוב לאדם המבקש ללוות כסף מהבנק.

iii. חוסר יציבות גוברת

אי תשלום משכורות ל - 73,000 עובדי כוחות הבטחון הפלסטיניים עלול להביא בעיקבותיו עליה בפעילות הפשיעה, עליה במקרי החטיפות וגביית דמי חסות בדמות 'חברות שמירה' פרטיות לאבטחת בתי עסק. חטיפתם של עובדים בינלאומיים ברצועת עזה הביא לצמצום מספר עובדי האו"ם ברצועה מ 76 עובדים ל 6 עובדים ופעילות האו"ם מתנהלת ברמת בטחון המוגדרת כשלב IV – הרמה הגבוהה ביותר לפני פינוי מלא של כל צוותי האו"ם.

iv. מחויבות הומניטרית

לאירגונים הומניטריים בינלאומיים אין את היכולת ליטול על עצמם את ניהול השירותים המסופקים על ידי הרשות הפלסטינית, גם אם המצב הבטחוני היה מאפשר זאת. מאז עריכת הסכמי אוסלו (1993) המדינות התורמות תמכו בכינונה ובביסוסה של הרשות הפלסטינית על מנת שתוכל לספק שירותים ישירות לאוכלוסייתה. הפסקת מימון המשכורות המשולמות על ידי הרשות הפלסטינית לעובדיה מעמידה בסכנה את עתיד מוסדותיה. לפני עריכת הסכמי אוסלו, שירותי הרווחה והסעד סופקו לאוכלוסייה על ידי רשויות הצבא הישראלי - באמצעות 'המנהל האזרחי'. בתוקף היותה הכוח הכובש, ישראל עדיין אחראית להבטיח את הסדר הציבורי, את הבריאות ואת רווחת האוכלוסייה הפלסטינית.⁴ סיוע הומניטרי מצד הקהילה הבינלאומית איננו משחרר את ישראל מאחריות זאת.

אשפה ושל המערכות לסילוק שפכים עלולה לגרום להתפרצות מחלות זיהומיות. תופעות של זיהום בקטריאלי, המהוות כבר עתה בעיה בבתי חולים, עלולות להחמיר עקב טיפול לא נאות במי השתיה.

ii. העמקת העוני

שעור העוני הגבוה בלאו הכי – העומד על 64% - עלול להאמיר עוד יותר, במידה ולא ישולמו משכורותיהם של עובדי הציבור ברשות. עצירת תשלום משכורותיהם של עובדי הרשות תוביל לשקיעתם לתוך מעגל העוני.

עובדי הרשות מהווים כעת 73% מכלל המועסקים ברצועת עזה ו 14% מכלל המועסקים בגדה המערבית. כוח הקנייה של אנשים אלה, דהיינו הכספים שהם מוציאים בשווקים המקומיים על מוצרי צריכה ועל שירותים שונים, מהווה גורם בעל מרכזיות גוברת המאפשר לכלכלה המקומית להמשיך ולצוץ.

התלות במשכורות הרשות היא הגדולה ביותר דווקא בנפות העניות והמוחלשות ביותר הכוללות את ג'נין, טול כרם, קלקיליה, טובאס, סלפית ורצועת עזה.

על פי אומדנים זעירים, כ - 942,000 פלסטינים (25% מכלל האוכלוסייה הפלסטינית) תלויים למחייתם באדם המקבל/ת שכר מהרשות. כאמור, זוהי הערכה זעירה, משום שככל שהאוכלוסייה התרוששה יותר ונעשתה ענייה יותר, כן גדלה תלותה של המשפחה המורחבת באחד מבניה, או בנותיה, המועסקים על ידי הרשות.

המגזר הפרטי, עקב המיתון הקשה ממנו סבל בחמש שנות הקונפליקט האחרונות, מוגבל ביכולתו ואיננו יכול לקלוט את המובטלים החדשים. כתוצאה מכך, האוכלוסייה צפויה להגביר את תלותה בסיוע בינלאומי. נכון לעכשיו כבר 1.4 מיליון פלסטינים

¹ סוכנויות אלה כוללות את UNICEF, OCHA, תוכנית המזון העולמית (WFP) ואירגון הבריאות העולמי (WHO).

² תמונת מצב בעזה, ינואר 2006, OCHA, ראו ב <http://www.ochaopt.org>

³ בהתאם לדיווח של משרדי האספקה והכלכלה הלאומית ברשות הפלסטינית.

⁴ אמנה (IV) כיבוד החוקים והנוהגים של הלחימה ביבשה ונספחיה: תקנות בדבר חוקים ונוהגים של מלחמה ביבשה, 18 באוקטובר 1907, פרק III סעיף 43; אמנת ג'נבה ה IV, סעיפים 50, 55, 56, 59, 60.